

Jarosław Wąsowicz

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

DYNAMIKA I STRUKTURA PRZEobrażeń ZATRUDNIENIA W POLSCE PO AKCESJI DO UNII EUROPEJSKIEJ

Wprowadzenie

Zmiany podstawowych wskaźników charakteryzujących rynek pracy są pochodną zmian zachodzących w całej gospodarce narodowej. Te z kolei są zdeterminowane oddziaływaniem podstawowych sił globalizacyjnych, w tym w szczególności zmianami zachodzącymi u głównych partnerów gospodarczych. W warunkach przeobrażeń struktury gospodarki narodowej oraz zmian struktury popytu zewnętrznego na towary i usługi wytwarzane na terenie danego kraju następują zarówno zmiany poziomu zatrudnienia, jak i zmiany w jego strukturze sektorowej. Zakres przedmiotowy artykułu koncentruje się wokół tendencji zatrudnienia w Polsce w okresie bezpośrednio poprzedzającym przystąpienie do Unii Europejskiej i po akcesji.

Współczesne analizy struktur zatrudnienia powinny w szczególności obejmować przeobrażenia zachodzące wewnątrz poszczególnych sektorów gospodarki. Wynika to z faktu, iż w Polsce dokonały się już istotne przepływy osób pracujących z rolnictwa do przemysłu i usług oraz z przemysłu do sektora usług¹. W rezultacie istotnym elementem analizy stała się diagnoza zmian zatrudnienia wewnątrz sektora usług.

¹ Por.: D. Kotlorz: Przeobrażenia struktur zatrudnienia w Polsce w okresie transformacji. Wybrane problemy. Wydawnictwo Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej w Katowicach, Katowice 2004, s. 14-29; E. Dworak, A. Malarska: Changes in Sectoral Structure of Employment in Poland in Comparison to the European Union. Acta Universitatis Lodzianensis, „Folia Oeconomica” 2010, nr 242, s. 7-29.

Kształtowanie się podstawowych cech zatrudnienia w Polsce w latach 1999-2010

Przyjęty zakres czasowy analizy odnosi się do lat 1999-2010. Jest to okres, w którym ujawniły się makroekonomiczne skutki spowolnienia gospodarczego w Polsce z przełomu XX i XXI wieku, efekty związane z procesem akcesji Polski do Unii Europejskiej (efekty przed- i poakcesyjne), a także negatywne następstwa drugiego, w pierwszej dekadzie XXI wieku, spowolnienia w polskiej gospodarce, będącego rezultatem globalnego kryzysu finansowego. Te procesy makroekonomiczne wyznaczają ramy analizy dynamiki, struktury i przeobrażeń zatrudnienia w polskiej gospodarce. W związku z taką chronologią wydarzeń w polskiej polityce gospodarczej, *vide* powyżej, wnioski na podstawie danych ilościowych, dotyczących kształtowania się zatrudnienia w Polsce, mogą być formułowane w odniesieniu do co najmniej dwóch podokresów badawczych, tj. przed- i poakcesyjnego.

Średnie roczne tempo wzrostu zatrudnienia w polskiej gospodarce w latach 1999-2010 ukształtowało się na poziomie ok. 0,7%. W latach 1999-2010 zatrudnienie w Polsce wzrosło o ponad 8% (tabela 1), ale można jednocześnie wskazać podokresy, w których zatrudnienie zmniejszyło się. Począwszy od 1999 roku liczba pracujących zmniejszała się z roku na rok aż do 2003 roku. Łączny spadek zatrudnienia w tym okresie wyniósł ok. 6,7%. Wydaje się, że w związku z procesem akcesji Polski do Unii Europejskiej od 2004 roku liczba pracujących w polskiej gospodarce zaczęła wzrastać (tabela 1). Tendencja ta wynikała z ożywienia gospodarczego, będącego w dużej mierze rezultatem otwierania się polskiej gospodarki na swobodny przepływ dóbr, usług i pracowników, a także ze współfinansowania projektów infrastrukturalnych, innowacyjnych, badawczych, rozwojowych ze środków unijnych.

W latach 2004-2008 sytuacja na polskim rynku pracy kształtowała się pod wpływem procesów makroekonomicznych, których rozwój, w pierwszej części tego okresu, był ściśle związany z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, a pod koniec tego okresu pojawił się negatywny szok pochodzący z rynków finansowych². W całym badanym okresie uwarunkowania makroekonomiczne przyczyniały się w pozytywny sposób do kształtowania się sytuacji na rynku pracy. Był to okres wysokiej dynamiki wzrostu gospodarczego, wzrostu popytu krajowego, wzrostu eksportu, wzrostu wpływów do budżetu państwa, niskiej i relatywnie stabilnej stopy inflacji, dynamicznego wzrostu strumieni migracyj-

² J. Wąsowicz: Uwarunkowania makroekonomiczne rynku pracy w Polsce w latach 2004-2008. W: *Ekonomia jako obszar badań naukowych – trendy, perspektywy rozwoju*. Red. B. Kos. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2010, s. 253.

nych wśród Polaków oraz poprawiającej się z kwartału na kwartał sytuacji na rynku pracy.

Tabela 1

Pracujący w polskiej gospodarce narodowej (w tys.) i ich struktura (w %),
BAEL, dane średnioroczne

Lata											
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Pracujący ogółem; rok poprzedni = 100; rok 1999 = 100											
14 757	14 526	14 207	13 782	13 617	13 795	14 116	14 594	15 241	15 800	15 868	15 961
x	98,4	97,8	97,0	98,8	101,3	102,3	103,4	104,4	103,7	100,4	100,6
x	98,4	96,3	93,4	92,3	93,5	95,7	95,7	103,3	107,1	107,5	108,2
Sektor rolniczy											
2666	2727	2720	2663	2509	2483	2452	2304	2247	2206	2107	2050
18,1	18,8	19,1	19,3	18,4	18,0	17,4	15,8	14,7	14,0	13,3	12,7
Sektor przemysłowy											
4623	4481	4331	3947	3892	3976	4127	4374	4681	5036	4934	4813
31,3	30,8	30,5	28,6	28,6	28,8	29,2	30,0	30,7	31,9	31,1	30,2
Sektor usługowy											
7467	7318	7155	7170	7216	7334	7531	7912	8309	8549	8819	9087
50,6	50,4	50,4	52,0	53,0	53,2	53,4	54,2	54,5	54,1	55,6	56,9

Źródło: Obliczenia na podstawie: <http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane>.

Wraz z przystąpieniem Polski do UE i wynikającymi z tego faktu konsekwencjami rozpoczął się proces konwergencji płac w sektorze przedsiębiorstw, a także relatywnie duże przyrosty wydajności pracy w stosunku do średniej wydajności w UE oraz PKB *per capita*. Poprawa sytuacji na krajowym rynku pracy, będąca rezultatem szybkiego wzrostu gospodarczego (tempo przyrostu produktu krajowego brutto w 2006 roku wyniosło realnie 6,2%, a w 2007 roku było najwyższe od dziesięciu lat i wyniosło 6,5%³) oraz relatywnie dużego strumienia migracyjnego z Polski, istotnie wzmocniły presję płacową.

W 2008 roku do Polski dotarły pierwsze symptomy globalnego kryzysu finansowego. W konsekwencji zmniejszyło się tempo wzrostu aktywności gospodarczej w Polsce, przy czym skala spadku nie była tak duża jak w innych krajach UE. Negatywne tendencje makroekonomiczne w Polsce, będące skutkiem globalnego kryzysu finansowego, przyczyniły się do pogorszenia sytuacji na rynku pracy. W lutym 2008 roku pojawił się spadek rocznego tempa wzrostu zatrudnienia. Wzrost stopy bezrobocia nastąpił z opóźnieniem w stosunku do

³ Biuletyn informacyjny NBP 2006, nr 12. NBP, Warszawa, maj 2007, s. 4; Rynek pracy w Polsce 2007 rok. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (Departament Rynku Pracy), Warszawa 2008, s. 1.

zmian poziomu zatrudnienia. Zmniejszająca się od początku 2008 roku stopa bezrobocia zaczęła wzrastać w listopadzie⁴.

W latach 2000-2010 poprawiła się wartość wskaźnika zatrudnienia, przy czym większy wzrost wskaźnika nastąpił w populacji kobiet (tabela 2). Wartość wskaźnika w całym badanym okresie wzrosła o 4,7 pkt. proc., z 60,2% w 2000 roku do 64,9% w 2010 roku. Tendencja zmian wskaźnika zatrudnienia według płci i wieku produkcyjnego jest zgodna z kierunkiem zmian wskaźnika dla populacji ogółem. Dane wskazują, że w pierwszej dekadzie XXI wieku pogłębiła się dysproporcja pomiędzy aktywnością zawodową mężczyzn i kobiet. Wzrost wskaźnika zatrudnienia mężczyzn był w tym okresie o 0,5 pkt. proc. większy niż w przypadku kobiet (tabela 2). Jeśli uwzględnimy kategorię wieku produkcyjnego, to okazuje się, że wzrost wskaźnika zatrudnienia kobiet był w badanym okresie o 1,3 pkt. proc. większy niż w przypadku mężczyzn.

Tabela 2

Wskaźnik zatrudnienia według płci i wieku produkcyjnego (w %),
BAEL, dane średnioroczne

Lata										
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ogółem										
60,2	58,2	56,1	55,7	56,1	57,1	59,4	62,3	64,9	65	64,9
Mężczyźni										
54,9	53	50,9	50,4	51	52,4	54,1	56,4	58,6	58,5	58,1
Kobiety										
40,7	39,7	38,5	38,2	38,2	38,6	39,6	41,5	42,9	43,2	43,4
Mężczyźni w wieku produkcyjnym										
65,1	62,8	60,3	59,9	60,5	62,1	64,7	67,6	70,4	70	69,2
Kobiety w wieku produkcyjnym										
54,9	53,4	51,7	51,4	51,4	51,9	53,9	56,8	59,1	59,7	60,3

Źródło: Ibid.

Pejoratywną cechą polskiego rynku pracy są relatywnie głębokie dysproporcje pomiędzy wskaźnikami zatrudnienia osób należących do poszczególnych grup wiekowych. Szczególnie duże rozbieżności w tym względzie występują w obrębie dwóch grup wiekowych, tj. pomiędzy grupą osób w wieku 15-24 lata i pozostałymi kategoriami wiekowymi osób. Jest to grupa wiekowa, w której w badanym okresie nastąpił najmniejszy wzrost wskaźnika zatrudnienia. W rezultacie ilustruje to bardzo niekorzystną sytuację młodych osób na rynku pracy. Relatywnie dobrą tendencję w zakresie wzrostu wskaźnika zatrudnienia obser-

⁴ Biuletyn informacyjny NBP 2008, nr 12. NBP, Warszawa, marzec 2009, s. 4.

wuje się wśród osób w wieku 15-29 lat. W latach 2000-2010 wskaźnik ten wzrósł o 5,5 pkt. proc. Jednak w porównaniu z grupą osób w wieku 30-39 lat wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-29 lat jest nadal krytycznie niski (w przybliżeniu jest on o blisko połowę mniejszy).

Tabela 3

Wskaźnik zatrudnienia według wieku (w %),
BAEL, dane średnioroczne

Lata										
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
15-24 lata										
24,6	22,1	20	19,6	20	20,9	24	25,8	27,4	26,8	26,3
15-29 lat										
38,9	37	34,9	34,7	35,4	36,7	40	42,5	45	44,7	44,4
15-64 lata										
55	53,5	51,7	51,4	51,9	53	54,5	57	59,2	59,3	59,3
25-54 lata										
70,9	69,3	67,5	67,6	68,3	69,5	71,8	74,9	77,5	77,6	77,1
30-39 lat										
75,1	73,8	72,5	72,6	74,5	75,2	77,0	80,4	82,1	81,8	80,9
40-49 lat										
73,2	71,7	70,8	70,9	71,2	72,5	73,9	76,9	79,6	80,3	79,9
50 i więcej lat										
26,7	26,6	25,4	25,4	25,4	26,3	26,3	27,5	29	29,6	30,3
55-64 lata										
28,4	29,0	27,9	28,6	28,0	29,1	28,1	29,7	31,6	32,3	34,0

Źródło: Ibid.

Z punktu widzenia niekorzystnych procesów demograficznych w Polsce i wynikających z tego faktu problemów w systemie zabezpieczenia społecznego istotny jest średni wiek dezaktywacji zawodowej Polaków. Jak wskazują dane, w latach 2001-2007 wiek dezaktywacji Polaków wzrósł z 56,6 roku do 59,3 roku. Podwyższenie średniego faktycznego wieku dezaktywacji Polaków stało się jednym z nowych celów polityki makroekonomicznej państwa. Wprowadzone zmiany w systemie emerytalnym w Polsce (zrównanie i podwyższenie wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn do 67 lat) są instrumentem zmierzającym do podwyższenia wieku dezaktywacji pracowników. Koncepcja ustawodawcy, obniżająca wiek podejmowania przez dzieci nauki w przedszkolu i w rezultacie także w szkole, stanowi *de facto* zakamuflowaną formę wydłużania aktywności zawodowej. Wydaje się, że cel w postaci wzrostu średniego wieku dezaktywacji

w polskiej gospodarce powinno się osiągać przede wszystkim poprzez reformę tzw. branżowych przywilejów emerytalnych, weryfikację części dotychczas przyznanych rent zawodowych i racjonalne przyznawanie nowych świadczeń rentowych.

Tabela 4

Średni wiek dezaktywizacji zawodowej Polaków, BAEL

Lata						
2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
56,6	56,9	57,9	57,7	59,5	-	59,3

Źródło: Ibid.

W latach 2000-2010 nastąpił wzrost o 31% liczby absolwentów szkół wyższych po raz pierwszy podejmujących zatrudnienie (tabela 5). Zwiększył się także o 1 pkt. proc. odsetek kobiet wśród absolwentów pracujących po raz pierwszy i tym samym zmniejszył się o 1 pkt. proc. odsetek mężczyzn wśród absolwentów podejmujących po raz pierwszy zatrudnienie. Istotna jest w tym przypadku relacja tempa zmian liczby tych osób do tempa zmian liczby studentów w Polsce. Uwzględniając ogólną liczbę studentów szkół wyższych publicznych i niepublicznych, jej wzrost w latach 2000-2010 ukształtował się na poziomie 15,5%⁵. Można zatem stwierdzić, że nastąpiła poprawa relacji pomiędzy przyrostem liczby absolwentów szkół wyższych podejmujących po raz pierwszy zatrudnienie i przyrostem liczby studentów szkół wyższych.

Tabela 5

Pracujący po raz pierwszy absolwenci szkół wyższych według płci (w tys.) i ich struktura (w %)

Lata									
2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ogółem									
49 441	50 277	60 690	73 883	70 691	82 358	95 807	88 610	63 501	64 820
Mężczyźni									
20 753	21 627	25 902	31 234	30 045	33 695	38 408	34 310	24 254	26 597
42,0	43,0	42,7	42,3	42,5	40,9	40,1	38,7	38,2	41,0
Kobiety									
28 688	28 650	34 788	42 649	40 646	48 663	57 399	54 300	39 247	38 223
58,0	57,0	57,3	57,7	57,5	59,1	59,9	61,3	61,8	59,0

Źródło: Obliczenia na podstawie: ibid.

⁵ Ibid.

Wybrane problemy przeobrażeń struktury zatrudnienia

W badanym okresie postępowały zapoczątkowane w okresie zmiany systemu gospodarczego przeobrażenia struktury zatrudnienia w polskiej gospodarce. Z roku na rok zmniejszała się liczba osób pracujących w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie. O ile w 1999 roku w tym sektorze gospodarki pracowało ponad 18% ogółu zatrudnionych, o tyle w 2010 roku odsetek ten ukształtował się na poziomie ok. 12% (tabela 1).

W okresie objętym analizą nastąpił tylko niewielki spadek odsetka osób zatrudnionych w przemyśle i budownictwie. Odsetek pracujących w sektorze przemysłowym zmniejszył się do 2003 roku, a od 2004 roku zaczął z roku na rok wzrastać. W 1999 roku w tym sektorze pracowało ponad 31% ogółu zatrudnionych, a w 2010 roku było to 30%. Spadek zatrudnienia w okresie objętym analizą dotyczy wszystkich sekcji sektora przemysłowego. W rezultacie udział osób pracujących w poszczególnych sekcjach tego sektora w ogólnej liczbie pracujących w całej gospodarce także uległ zmniejszeniu. Największe spadki zatrudnienia odnotowano w górnictwie (30%) i w zaopatrzeniu w energię elektryczną, gaz i wodę (15%)⁶. Sytuacja ta jest rezultatem procesów restrukturyzacji sektora paliwowo-energetycznego. W pozostałych sekcjach (działalność produkcyjna, budownictwo) liczba pracujących zmniejszyła się o ok. 8%. W latach 2009-2012 nastąpiły także grupowe zwolnienia w sektorze produkcji samochodów. Przyczynił się do tego spadek popytu na nowe samochody, będący skutkiem dwóch podstawowych determinant – spowolnienia gospodarczego u głównych partnerów handlowych w krajach Unii Europejskiej i pośrednio – rosnących kosztów utrzymania samochodu, tj. cen paliw, kosztów ubezpieczeń, cen części zamiennych itp.

Wydaje się, że w związku z realizacją w Polsce od 2013 roku postanowień unijnego pakietu klimatycznego (obowiązek nabywania praw do emisji dwutlenku węgla) zatrudnienie w takich sekcjach jak górnictwo, energetyka, produkcja przemysłowa, budownictwo w perspektywie długoterminowej może zmniejszyć się w jeszcze większym stopniu. Negatywne tendencje w zatrudnieniu mogą także pojawić się w sektorach: hutniczym, chemicznym, cementowym, papierniczym. W pesymistycznym scenariuszu redukcje zatrudnienia mogą również objąć sektory kooperujące z wymienionymi powyżej. Skala netto tych zmian w obrębie sektora przemysłowego będzie zależała od jego perspektywicznych, alternatywnych możliwości absorpcyjnych. Mowa tutaj w szczególności o perspektywach rozwoju i wykorzystania nowych źródeł surowców i energii, takich jak wydobywanie gazu łupkowego, programy wsparcia finansowego na szczeblu

⁶ Ibid.

gmin, w całej Polsce, dla gospodarstw domowych i firm zamierzających zainstalować systemy kolektorów solarnych, systemy pomp ciepła itp. Korzyści płynące z nowoczesnych rozwiązań w tym zakresie będą dychotomiczne. Z jednej strony pozwolą zmniejszyć kosztowną emisję dwutlenku węgla, z drugiej zaś – będzie im towarzyszyć kreacja nowych miejsc pracy w sektorach przemysłowym i usługowym.

W kontekście powyższych tendencji wydaje się, że wrażliwość zmian zatrudnienia w sektorze przemysłowym w Polsce na wahania koniunkturalne jest zdeterminowana m.in. relatywnie niskim poziomem tzw. innowacyjności rozwiązań technologicznych, stanowiących własność intelektualną polskiej gospodarki. Większość nowoczesnych technologii wytwórczych stosowanych w polskiej gospodarce pochodzi z importu. Import tych technologii jest powiązany z szerszym kontekstem, tj. z napływem bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W warunkach spowolnienia gospodarczego w skali globalnej inwestorzy zagraniczni wycofują część lub całość procesu wytwórczego do swoich krajów macierzystych, wspierając tym samym sytuację na ich narodowych rynkach pracy. W rezultacie można stwierdzić, że dyskusje dotyczące poziomu i dynamiki innowacyjności polskiej gospodarki nabierają szczególnego znaczenia w warunkach dekonunktury, zwłaszcza wtedy, gdy obserwuje się odpływ kapitału zagranicznego z kraju. O ile napływy inwestycji zagranicznych, w tym tzw. *greenfield*, są symptomem względnej konkurencyjności kraju przyjmującego, o tyle w okresach dekonunktury negatywne skutki ich odpływu mogą być tym większe, im większy jest ich udział w tworzeniu PKB danego kraju. Poza tym wraz z odpływem mocy wytwórczych do kraju macierzystego inwestora często odpływa też *know-how*, odnoszące się do konkretnego procesu technologicznego (*vide* przykłady wycofywania produkcji nowych modeli samochodów z Polski do kraju macierzystego i w rezultacie wygaszanie produkcji modeli stanowiących wewnętrzna konkurencję dla modeli nowych).

W badanym okresie sektor usług absorbował strumienie osób przepływających z sektora rolnego i przemysłowo-budowlanego, pełniąc tym samym funkcję swoistego bufora dla osób, które utraciły zatrudnienie w tzw. tradycyjnych branżach. W latach 1999-2010 w sektorze rolniczym i przemysłowym liczba pracujących zmniejszyła się łącznie o ok. 0,8 mln (ponad 600 tys. w rolnictwie, niecałe 200 tys. w przemyśle). W tym samym okresie liczba pracujących w sektorze usług wzrosła z 7,467 mln osób w 1999 roku do 9,087 mln osób w 2010 roku. Jednocześnie trzeba przypomnieć, że liczba pracujących w gospodarce wzrosła o ponad 1,6 mln (tabela 1).

Spadek zatrudnienia w sektorach pierwszym i drugim w badanym okresie nie wyjaśnia w pełni wzrostu zatrudnienia w sektorze trzecim. Wydaje się, że racjonalnym wytłumaczeniem takiego rozkładu przepływów mogą być dwa

podstawowe czynniki. Po pierwsze, wzrost zatrudnienia w usługach może być wyjaśniony przepływem osób z zasobu bezrobotnych do zasobu pracujących, będącym skutkiem kreacji miejsc pracy w gospodarce – liczba bezrobotnych zarejestrowanych w latach 1999-2010 zmniejszyła się o ok. 400 tys. O ponad 150 tys. zmniejszyła się także liczba osób bezrobotnych dotychczas niepracujących. Po drugie, zjawisko to można w pewnej części wyjaśnić wejściem na rynek pracy osób podejmujących pracę po raz pierwszy – absolwentów i w mniejszym stopniu osób biernych zawodowo, np. z powodu nauki i uzupełniania kwalifikacji.

Odsetek zatrudnionych w sektorze usług wzrósł w 2010 roku do poziomu ok. 57% ogółu zatrudnionych w polskiej gospodarce (w 1999 roku było to ok. 50% ogółu zatrudnionych). W 2010 roku struktura zatrudnienia w sektorze usług kształtowała się następująco. W handlu, naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii oraz informacji i komunikacji pracowało łącznie ponad 18% ogółu zatrudnionych w usługach. Ok. 4% zatrudnionych w sektorze usług stanowili pracujący w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz w obsłudze rynku nieruchomości⁷.

W latach 1999-2008 największe wzrosty zatrudnienia nastąpiły w sekcjach: administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne (35%), hotele i restauracje (ok. 29%), edukacja (14%)⁸. Są też sekcje, w których w tym okresie zatrudnienie zmniejszyło się. Należą do nich: ochrona zdrowia i pomoc społeczna (23%), pośrednictwo finansowe (11%), transport, gospodarka magazynowa i łączność (3%). Dane wskazują⁹, że spadki zatrudnienia w tych sekcjach w tym okresie są przejawem tzw. efektu bazy, tj. przyjęcia jako podstawy odniesienia roku 1999.

Udział pracujących w usługach w Polsce jest dość wysoki. Kolejnym etapem przeobrażeń polskiej struktury zatrudnienia będą zmiany wewnątrz sektora usług. Analiza przepływów osób pracujących w poszczególnych sekcjach usługowych stanowi podstawę do prognozowania przyszłej struktury zatrudnienia w tym sektorze. W latach 1999-2008 nastąpił wzrost udziału niektórych sekcji w ogólnej liczbie zatrudnionych w usługach (obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej o 3,7%, administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne o 1,5%).

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

Podsumowanie

Analiza materiału empirycznego umożliwiła sformułowanie kilku wniosków odnoszących się do problemu badawczego. W okresie objętym analizą nastąpił istotny wzrost aktywności zawodowej ludności Polski. Zmiany zatrudnienia pod koniec pierwszej dekady XXI wieku miały charakter koniunkturalny i były wypadkową zmian sytuacji makroekonomicznej w kraju i u głównych partnerów handlowych.

Wydaje się, że negatywne szoki popytowe przekładające się na spowolnienie gospodarcze mogą uruchomić dalsze przesunięcia osób pracujących w poszczególnych sektorach i w ten sposób zmienić strukturę zatrudnienia w gospodarce Polski.

W warunkach adaptacji gospodarki Polski do wymogów pakietu klimatycznego racjonalnie przygotowane wsparcie finansowe (np. w postaci ulg podatkowych lub dotacji z Funduszu Ochrony Środowiska) inwestycji zmierzających do wykorzystania na dużą skalę odnawialnych zasobów energii do celów gospodarczych i prywatnych pozwoli uniknąć części kosztów związanych z przebrojeniem energetycznym gospodarki, a także będzie bodźcem do kreacji nowych miejsc pracy w sektorach drugim i trzecim.

THE DYNAMICS AND STRUCTURE OF EMPLOYMENT TRANSFORMATIONS IN POLAND POST ACCESSION TO THE EUROPEAN UNION

Summary

The purpose of the paper is to identify the dynamics and structure of employment transformations in Poland post accession to the European Union. The fundamental component of the paper is the analysis of the changes in economic activity and in employment structure. In the whole period included in the analysis (from 1999 to 2010) there existed a clear, positive relationship between changes in the structure of production and changes in structure of employment in Polish economy. The highest labour absorptiveness of labour resources (expressed both in absolute units and in dynamics measures) that was typical of the sectors and spheres of the lowest rates of labour productiveness growth i.e. market and non-market services), was a characteristic feature of Polish economy in the studied period.